

Dutch B – Higher level – Paper 1
Néerlandais B – Niveau supérieur – Épreuve 1
Neerlandés B – Nivel superior – Prueba 1

Monday 8 May 2017 (afternoon)
Lundi 8 mai 2017 (après-midi)
Lunes 8 de mayo de 2017 (tarde)

1 h 30 m

Text booklet – Instructions to candidates

- Do not open this booklet until instructed to do so.
- This booklet contains all of the texts required for paper 1.
- Answer the questions in the question and answer booklet provided.

Livret de textes – Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas ce livret avant d'y être autorisé(e).
- Ce livret contient tous les textes nécessaires à l'épreuve 1.
- Répondez à toutes les questions dans le livret de questions et réponses fourni.

Cuaderno de textos – Instrucciones para los alumnos

- No abra este cuaderno hasta que se lo autoricen.
- Este cuaderno contiene todos los textos para la prueba 1.
- Conteste todas las preguntas en el cuaderno de preguntas y respuestas.

Blank page
Page vierge
Página en blanco

Tekst A

SPRINGEND BETER LEREN

- ❶ Leerlingen die drie maal per week al bewegend taal- en rekenles krijgen, kunnen beter rekenen en spellen. Al na twee jaar boeken zij een leerwinst van 5 maanden. Dat stelden onderzoekers van het Universitair Medisch Centrum Groningen en de Rijksuniversiteit Groningen vast tijdens het experiment Fit & Vaardig op school. Bovendien concentreren leerlingen zich na de Fit & Vaardigles beter op hun taken in de les erna.
- ❷ Kinderen in het basisonderwijs zitten nagenoeg de hele dag stil. Zou het niet mooi zijn als zij tijdens de les bewegen en daarmee ook hun schoolprestaties opvijzelen? Om dat uit te vinden werd het programma Fit & Vaardig ontwikkeld.
- ❸ Tijdens de lessen, die drie maal per week een half uur duren, krijgen de leerlingen rekenen en taal. De lessen behandelen het automatiseren en herhalen van de lesstof en sluiten aan op bestaande methodes. Op het digibord verschijnen opdrachten en de leerlingen moeten door een beweging te maken een antwoord geven op een vraag. Bijvoorbeeld een woord spellen door een sprong te maken bij elke uitgesproken letter. Tussen de opdrachten door doen ze een basisbeweging, zoals joggen.
- ❹ De leerlingen leren niet alleen beter rekenen en spellen, en zich beter concentreren, maar de Fit & Vaardiglessen zijn ook goed voor hun gezondheid. De body mass index (BMI) van groep 5-leerlingen die meededen aan het programma was na één jaar gelijk, terwijl de BMI van de controlegroep die de gewone lessen volgde, was toegenomen.
- ❺ Bewegen tijdens de les heeft dus een positieve invloed. Maar welk soort bewegen werkt nu beter? Matig tot intensief bewegen zoals springen, of complex bewegen waarbij meer cognitieve activiteit wordt verlangd, zoals een ingewikkelde turnoefening? Om dat uit te vinden, is het onderzoek Bewegen en leerprestaties gestart. Voorlopige resultaten laten een klein tot middelgroot effect van fysieke activiteiten op de hersenactiviteit zien. Er zijn in elk geval voldoende aanwijzingen om de invloed van bewegen op de schoolprestaties en op de hersenen nader te onderzoeken.

Bewerkt artikel www.umcg.nl (2015)

Tekst B

MOOIE VERHALEN OVER KLM-HUISJES

- 1 Passagiers die met de Business Class van KLM reizen, krijgen sinds 1957 een bijzondere surprise: een klein KLM-huisje in Delfts blauw. Deze KLM-huisjes zijn onder de passagiers inmiddels wereldberoemd. Er zijn veel reizigers die precies bijhouden welke KLM-huisjes nog in hun collectie ontbreken. Mark Zegeling schreef een prachtig boek over de geschiedenis van de echte huizen achter deze miniaturen.
- 2 Het schitterend in kleur geïllustreerde boek bevat verhalen en spannende anekdotes over de geschiedenis van de KLM-huisjes. De meeste KLM-huisjes komen uit Amsterdam, Delft, Gouda en Den Haag, maar ook andere plaatsen passeren de revue in het boek.
- 3 De jaarlijkse introductie van het nieuwe huisje is een speciale gebeurtenis, die ook extra klandizie* trekt: "Met een kleine ceremonie wordt elk jaar op 7 oktober de nieuwste aanwinst welkom geheten. Nog dezelfde dag gaan de eerste exemplaren de lucht in om aan boord te worden uitgedeeld aan passagiers in de Business Class. Wereldwijd boeken veel fervente spaarders juist op deze dag een vlucht om als eerste hun collectie te kunnen uitbreiden."
- 4 Onder de fanatieke spaarders bevinden zich met name staatshoofden en hoge politici, onder wie de oud-Amerikaanse president Herbert Hoover, koning Willem-Alexander en Mr Pieter van Vollenhoven.
- 5 Na een korte introductie op de geschiedenis van de KLM-huisjes stelt Zegeling het productieproces aan de orde. Aanvankelijk produceert firma Goedewaagen uit Gouda de huisjes. Sinds midden jaren 1990 worden de KLM-huisjes volledig gemaakt in Hongkong. In de beginfase gebruikten de makers als model boektekeningen van Amsterdamse grachtenhuizen, en schilderden ze de huisjes met de hand. Later wordt het productieproces iets geautomatiseerder, maar nog steeds duurt het hele proces acht maanden.
- 6 [- X -]

Onder de KLM-huisjes bevinden zich replica's van het Frans Hals Museum (uit 1962), de Ridderzaal in Den Haag (2009) en Paleis Het Loo in Apeldoorn (2013). De geschiedenis van deze en de andere "huisjes" heeft Zegeling tot op de bodem uitgezocht, wat meerdere interessante verhalen oplevert.

- 7 [- 17 -]
Zo lezen we over de Ridderzaal dat op deze plek in de dertiende eeuw een boerenhoeve lag, aan een duinmeertje. Hier groeide Willem II op, die na het overlijden van zijn vader graaf Floris IV op zijn zevende jaar de titel graaf van Holland krijgt. In januari 1256 komt deze Willem aan zijn einde als hij, in een poging West-Friesland te onderwerpen, met paard en al door het ijs zakt en een aantal tegenstanders hem vervolgens afmaakt.
- 8 [- 18 -]
Willem II's zoon Floris V volgt zijn vader op en legt vervolgens de basis van de huidige Ridderzaal, waarbij hij de bouwstijl van Westminster Hall in Londen en de kathedraal van Salisbury als voorbeeld neemt. Floris V vergaat het overigens niet veel beter dan zijn vader, want ook hij vertrekt voortijdig naar de eeuwige jachtvelden, als Gerard van Velzen hem in 1296 vermoordt.
- 9 [- 19 -]
Boeiend zijn, naast de vele andere verhalen, de Delftse anekdotes die Zegeling vertelt naar aanleiding van het KLM-huisje Markt 47. Zegeling schrijft treffend: "Op 3 mei 1536 dondert en bliksemt het in Delft. Rond twee uur 's middags slaat de bliksem in de houten toren van de Nieuwe Kerk op de markt. Er breekt brand uit [...] Uiteindelijk gaat driekwart van Delft in vlammen op. Pas na drie dagen lukt het om de enorme brand te blussen."
- 10 Het boek is door de uitgever MarkMedia & Art formidabel mooi uitgegeven. Op elke pagina zijn meerdere illustraties in kleur te vinden. Verder bevat het boek een nuttige, beknopte literatuurlijst en een namenindex.

Bewerkt artikel <http://historiek.net> (2013)

* Klandizie: klanten

Tekst C

OP TWEEDE KERSTDAG GEPRIKT DOOR EEN MUG

- 1 Als de vorst niet heel snel invalt, krijgen we volgens meteorologen de eerste vorstloze decembermaand ooit. Of dat echt zo is, is de vraag.
- 5 2 Maandag stond er in de Volkskrant namelijk een ingezonden brief van Fred de Koning uit Leiden die er even fijntjes op wees dat de kerstdagen hier in de Krijtperiode (145 tot 66 miljoen jaar geleden) veel warmer waren, want toen hadden we hier een subtropisch klimaat. Maar daar staat tegenover dat het KNMI¹ toen nog niet bestond en Kerst evenmin.
- 10 3 Het weer bestaat pas officieel sinds de oprichting van het KNMI, op 31 januari 1854, als de legendarische weerkundige Buys Ballot gaat bijhouden hoe warm het is en uit welke hoek de wind waait. Daarvoor is er ook wel weer, maar daar wordt slordig mee omgesprongen. Voor historische vergelijkingen waren we aangewezen op oude sagen over zware ijsgang in de grote rivieren eind juli en op vage herinneringen van stokoude boeren die stug volhielden dat ze in hun jeugd het eerste kievitsei meestal al voor Kerst onder de pet hadden. Daar kon je weinig mee. Het gaat om zuiver meten en om de temperatuur in De Bilt².
- 15 4 Een boer in Mierlo (Noord-Brabant) meldde maandag dat hij al een kilo of veertig asperges had gestoken, en dat hij zoiets nog nooit had meegemaakt. Dat zijn ook van die typisch twijfelachtige beweringen, het menselijk geheugen is feilbaar en kort. Voor je het weet schrijft iemand dat asperges in de vroege middeleeuwen op elk kerstmenu stonden.
- 20 5 Het is net als met de tien kilometer schaatsen: er zal diep in de geschiedenis heus wel eens een Friese wonderrijder zijn geweest die op zijn doorlopers een pak hongerige wolven wist voor te blijven en direct een nooit meer verbeterd wereldrecord vestigde, punt is dat er niemand bij was om zijn tijd vast te leggen, en dus heeft de gebeurtenis nooit plaatsgevonden.
- 25 6 Het gaat om zuiver meten; je moet ergens vanuit gaan als je records wilt bijhouden. Dus laten we vaststellen dat de kerstrecords van 1993 (Eerste Kerstdag) en 1974 (Tweede) door de kerst van 2015 aan diggelen zijn gegaan. De zeventien graden van 17 december jongstleden was ook een record, als we tenminste de 17,8 graden van Sittard 1953 even niet meerekenen. Die late terrasdag is voor klimaatsceptici een argument, maar vermoedelijk betrof het hier een gril der natuur en geen lokale klimaatverandering.
- 30 35

- 40 ⑦ Behalve asperges zijn er ook al vlinders gesignaleerd. In Limburg vloog zelfs een zwarte oranje vos in het rond, een vlinder die hier niet alleen nooit eerder met Kerst, maar überhaupt hoogst zelden wordt aangetroffen. Zelf werd ik op Tweede Kerstdag geprikt door een mug, een bijzondere ervaring die klimaatverandering ineens heel dichtbij brengt.
- 45 ⑧ Het is alsof we door de weergoden nog even met de neus op de feiten werden gedrukt, de feiten die ons in november al [– X –] werden bekend gemaakt tijdens de klimaattop in Parijs.
- 50 ⑨ Er waren op Tweede Kerstdag [– 31 –] files op weg naar het strand van Scheveningen en strandtenthouders hoeven binnenkort hun gebouwen in de [– 32 –] niet meer af te breken. Volgens weervrouw Jennifer Faber speelt zich momenteel een strijd af tussen de warme lucht en een koud hogedrukgebied boven Rusland en de Baltische staten. Wint de laatste, dan gaat het begin januari [– 33 –]. Dus misschien krijgen we alsnog een Elfstedentocht. Want één ding staat vast, met het klimaat: It sil heve³.

Bewerkt artikel www.volkskrant.nl/ (2015)

¹ KNMI: Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut – instituut waar de geschiedenis van het weer wordt vastgelegd en waar het weer voorspeld wordt

² De Bilt: plaats waar het KNMI gevestigd is

³ It sil heve: Fries voor het zal gebeuren

Tekst D

HELP! DE DOKTER VERZUIPT

- 5 ❶ Zo'n geneesheer als Edmund Angelino hebben wij nooit meer gehad. Hij was medicus van zijn geloof. Een man, groot in alles. Groot van gestalte. Groot van hart. Zijn handen waren groot. Zijn voeten waren het. Groot was zijn praktijk en daaraan evenredig zijn hartstocht voor zijn werk. Als hij na een ontmoeting afscheid van u nam, zei hij doorgaans: "Ik wens u beterschap zo ge soms ziek mocht worden!" En wérd iemand van ons ziek, dan wenste hij hem niet alleen beterschap, doch genas hem ook.
- 10 ❷ Hij behoorde niet tot onze religie. Wij hebben dat nooit als een bezwaar gevoeld. Integendeel, zouden wij haast willen zeggen. Want hij was diep in zijn mysterieuze binnenste een gelovig mens die in zijn beroep herhaaldelijk de hand erkende van de Oppergeneesheer, zoals hij hem noemde. En bij het uitspreken van deze eretitel nam hij de hoed af en boog de blote kruin.
- 15 ❸ Zo kaal als zijn kruin was, zo begroeid waren zijn slapen. Aan weerskanten van zijn hoofd zat een hardnekkige wolk van witte haren. "Ach, mijn boomgrens is wat laag uitgevallen," kon hij goedmoedig spotten. Zijn eveneens witte wenkbrauwen huifden¹ overmatig voorwaarts en zijn snor gaf hem iets van een walrus. Hij had een opvallend jeugdig gelaat. Zo'n energieke kop waar van alles mee gebeurt.
- 20 ❹ Faam genoot hij tot ver buiten de grenzen. Over hem gingen de onstuimigste verhalen en geruchten. Ze kwamen voort uit het niets. Desnoods verzon hij ze zelf, nochtans zonder ooit te snoeven² op zijn kundigheden.
- 25 ❺ Nadat hij jarenlang als militair arts in de tropen gewerkt had, kwam hij bij ons. Wij, hier in het veen, konden een dokter zeer wel gebruiken. Tot dan toe waren we, wat medische verzorging betrof, aangewezen op de stad. Het was u geraden geen niersteen, angina, buikvliesontsteking of wat voor pijnlijk ongemak te bekomen. Want liet ge een geneesheer uit de stad ontbieden, dan moest deze eerst op de landkaart zoeken waar uw nederzetting lag om vervolgens een expeditie naar uw ziekbed te ondernemen. Niet zelden kwam de brave medicus te laat.
- 30 ❻ Nu kregen wij in ons midden geneesheer Edmund Angelino, wiens voorvaderen stamden uit Italië. Onze pastoor stond een helft van zijn kolossale pastorie af. De arts mocht er wonen en zijn praktijk houden. Geen mens begrijpt waarom dorpspastorieën zulke machtige bouwwerken moeten zijn. Toch zeker niet voor die ene keer in de tien jaar dat de bisschop komt vormen! Maar wij boften met die knots van een opstal³. Geneesheer Angelino hoefde geen onderkomen te zoeken, niets te bouwen, niets te huren dat hem niet zinde. Hij trok in in enkele kamers die wel een kostschool hadden kunnen herbergen en begon vandaar uit ons lichamenlijk welzijn te behartigen.
- 35

40

⑦ Zijn faam was hem vooruit gegaan. Nou krijgen we er ene! Een rauwe beer. Een die de dingen bij hun naam noemt. Die niemand ontziet. Rang en stand lapt hij aan zijn laars. Hij heeft aan kleinzieligheid een even grote hekel als aan kleinzerigheid. Hij walgt van kale kak. Hij durft te zeggen wat u scheelt. Ge dient zijn ruwe taal, opgedaan tussen de koppensnellers van Borneo, met ruwe taal te beantwoorden. Dat waardeert hij. Dan zijt ge zijn man.

Bewerkt fragment, Toon Kortooms, *Help! De dokter verzuipt...* (1968)

¹ huifden: bedekten, hier gebruikt in de betekenis van groeiden

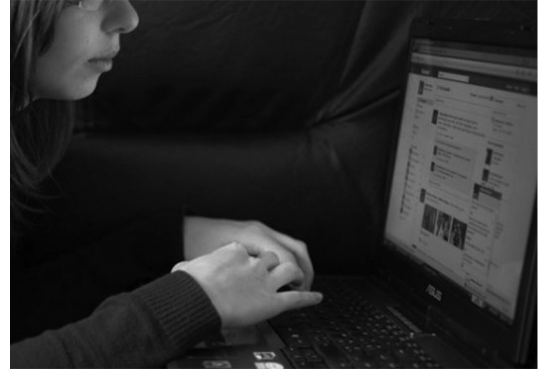
² snoeven: opscheppen

³ opstal: gebouw

Tekst E

ouders weten niet wat hun kinderen online uitspoken

5 ❶ Als ouder volgen wat je kind online doet, internetfilters installeren of chatten verbieden: het haalt weinig uit. Veel 8- tot 12-jarigen ontsnappen aan die controle. Af en toe wordt zelfs afgesproken met een volwassene die ze online leerden kennen.

10 ❷ De manieren waarop kinderen ontsnappen aan het toezicht van hun ouders, zijn divers.

In de eerste plaats maken ze regelmatig gebruik van het internet zonder dat vader of moeder in de buurt is. Dat is betrekkelijk onschuldig. Maar bijna één op de vijf heeft een e-mailadres of online profiel waar de ouders niet van weten. En een zesde gebruikt tijdens online gesprekken codewoorden om aan te geven dat er een ouder meeleeft.

15 ❸ Het B-CCENTRE, een onderzoeksgroep die focust op cybercriminaliteit en onder meer verbonden is aan de KU Leuven, ging als eerste na hoe Vlaamse kinderen uit de lagere school omgaan met de regels die ouders opleggen in verband met internetgebruik.

20 ❹ De onderzoekers schotelden daarvoor 1.437 kinderen tussen 8 en 12 jaar vragenlijsten voor. Het is vrij uitzonderlijk dat kinderen van die (jonge) leeftijd worden bevraagd. Uit de enquêtes bleek dat ruim de helft van de kinderen (53 procent) de ouderlijke regels omzeilt op één of meer manieren.

25 ❺ “Dat hoeft niet per se erg te zijn”, zegt forensisch psycholoog Stefan Bogaerts, die het onderzoek uitvoerde en verbonden is aan de universiteit van Tilburg. “Jongeren spoken al altijd dingen uit waarvan ze niet willen dat hun ouders dat weten.” Maar met het internet is het een compleet andere werkelijkheid dan vroeger. “Vandaag zijn er honderdduizenden personen online die slechte bedoelingen hebben met kinderen. [...] En dat maakt het zo risicovol.”